

Virginia Woolf
ZNAMENJE NA STENI
Zbrana kratka proza

prevedle Tina Mahkota, Breda Biščak in Jana Unuk

Zgodnje zgodbe
1906–1909

Vse zgodbe v tem sklopu je prevedla Tina Mahkota.

[Phyllis in Rosamond]*

V tej zelo nenavadni dobi, ko pričenjamo zahtevati slike ljudi, njihovih nazorov in njihovih plaščev, utegne imeti zvesta skica, narisana sicer nevešče, toda resnicoljubno, vendarle določeno vrednost.

Naj vsakdo, sem slišala oni dan, zapiše podrobnosti svojega vsakdana; zanamci bodo tega seznama tako veseli, kakor bi bili mi veseli, če bi premogli zapiske o tem, kako sta vratar v Globu in mož, ki je čuval vhod v Park, preživela soboto 18. marca v letu Gospodovem 1568.

In ker takšni portreti, ki jih premoremo, skoraj brez izjeme pripadajo moškemu spolu, ki se dosti bolj opazno šopiri po odru, se zdi vredno truda vzeti za model eno od mnogih žensk, ki se zgrinjajo v senci. Kajti preučevanje zgodovine in življenjepisja prepriča sleherno osebo zdrave pameti, da te obskurne figure zavzemajo mesto, ki je povsem podobno lutkarjevi roki med plesom marionet; in prst pokaže na srce. Res je, da so naše preproste oči stoletja dolgo verjele, da plešejo te figure same od sebe in da ubirajo korake, kakršne se jim zahoče; in delna svetloba, ki jo romanopisci in zgodovinarji pričenjajo metati na tisti temni in prenatrpani prostor za odrom, nam je za zdaj razkrila le to, koliko žic je tam, ki jih držijo obskurne roke, od katerih trzajev in zasukov zavisi ples celotne figure. Ta predgovor nas tedaj privede do točke, na kateri smo pričeli; tako preudarno, kot le moremo, si nameravamo ogle dati skupinico, ki živi v tem trenutku (20. junija 1906);

* Oglati oklepaj označuje, da gre za neobjavljeno zgodbo, ohranjeno v rokopisu. Tudi v nadaljevanju oglati oklepaji označujejo uredniške posege v besedilo, razen v zgodbi *Nenapisan roman*, kjer so avtoričini. Kjer ni navedeno drugače, sledijo opombe uredniškim opombam v izvirni izdaji.

in ki se zdi, iz razlogov, ki jih bomo navedli, da poseblja lastnosti mnogih. Njen primer je splošno razširjen, kajti navsezadnje obstaja veliko mladih žensk, rojenih premožnim, uglednim staršem na visokih položajih; in vse se morajo srečevati z bolj ali manj enakimi problemi, tako da je, žalibog, tudi raznolikost v odgovorih, ki jih dajejo, pičila.

Petero jih je, vse so hčerke, kot vam bodo skesano pojasnile, obžalujoč vse življenje, tako se zdi, prav to začetno napako svojih staršev. Dalje, razdeljene so v tabore: po dve sestri nasprotujeta drugima dvema; peta pa enakomerno omahuje med njimi. Narava je določila, da bosta dve podedovali strumno bojovito čud, ki se uspešno in ne neposrečeno posveča politični ekonomiji in družbenim problemom; medtem ko je drugi dve ustvarila z bolj frivolnim, domačnim, mehkejšim in rahločutnejšim temperamentom. Tidve sta torej obsojeni, da sta tisto, kar se v žargonu našega stoletja imenuje »hčeri v zamož«. Njuni sestri, ki sta se odločili, da bosta negovali svoj um, gresta na vseučilišče, sta tam uspešni in se poročita s profesorjema. Njuni karieri premoreta toliko podobnosti karieram moških samih, da ju je komajda vredno napraviti za predmet posebnega preučevanja. Peta sestra ima najmanj izdelan značaj od vseh; toda poroči se pri dvaindvajsetih, tako da ima komajda čas za razvoj individualnih potez mladega ženstva iz višjih krogov, ki smo se jih namenili opisati. Pač pa najdemo v obeh »hčerah v zamož«, Phyllis in Rosamond ju bomo imenovali, odlično snov za naše preučevanje.

Nekaj malega dejstev nam bo pomagalo, da ju postavimo na njuni mesti, preden bomo pričeli raziskovati. Phyllis jih šteje osemindvajset, Rosamond štiriindvajset. Ljubkega videza sta, rožnatih lic, živahni; radovedno oko ne bo na njiju odkrilo nobene poteze pravilne lepote; toda

njuna oblačila in občevanje jima podeljujeta učinek lepote brez njene substance. Zdi se, da tako naravno pripadata salonu, kakor da bi, rojeni v svilenih večernih oblekah, nikoli ne bili stopali po tleh, trših od turških preprog, ali se naslanjali na podlago, bolj grobo od fotelja ali zofe. Ko ju človek gleda v salonu, polnem čedno oblečenih moških in žensk, je tako, kot bi gledal senzala na londonski borzi ali odvetnika v templjskih uradih. To je, razglašata slednja kretnja in beseda, njun domači zrak; njun poslovni prostor, njuna poklicna arena. Tu nedvomno izvajata umetelnosti, za katere so ju urili od otroštva naprej. Tu nemara dosejata svoje zmage in si služita vsakdanji kruh. Toda bilo bi tako nepravično kot enostavno, če bi to metaforo prenapenjali, vse dokler nam ne bi dala slutiti, da je bila primerjava v vseh svojih delih ustrezna in popolna. Primerjava spodleti; a da bomo odkrili, kje spodleti in zakaj spodleti, bo terjalo dokaj časa in pozornosti.

Človek mora imeti možnost, da sledi tema mladima damama domov in posluša njune komentarje nad svečo v spalnici. Biti mora ob njiju, ko se naslednje jutro prebudita; in ves ljubi dan mora spremljati njuno gibanje. Šele ko bo počel to, toda ne zgolj en dan, temveč mnogo dni, bo lahko izračunal vrednost tistih vtisov, ki jih bo sprejel zvečer v salonu.

Toliko torej menda smemo obdržati od že uporabljene metafore; da prizor v salonu zanju predstavlja delo, in ne igre. Marsikaj pa postane dokaj jasno iz prizora v izvoščku domov grede. Lady Hibbert je stroga ocenjevalka takšnih nastopov; zapomnila si je, ali sta njeni hčerki lepo izgledali, lepo govorili, se lepo vedli; ali sta privlačili prave ljudi in odvrčali napačne; ali je bil, gledano v celoti, vtis, ki sta ga pustili, ugoden. Iz mnogoterosti in minucioznosti njenih pripomb zlahka dojamemo, da sta, za umetnice te

vrste, dve uri razvedrila zelo natančno in zapleteno opravilo. Toliko vsega, se zdi, je odvisno od načina njunega vedenja. Hčerki pokorno odgovarjata in nato molčita, pa najsi ju mati hvali najsi kara: in njena graja je stroga. Ko sta končno sami, v gornjem nadstropju velike grde hiše, kjer si delita spalnico skromne velikosti, iztegneta roke in začneta olajšano vzdihovati. Njun pogovor ni zelo poučen; »latovščina« poslovnih mož je to; preračunavata svoje dobičke in izgube in očitno ju v dnu duše ne zanima nič drugega razen njunega lastnega interesa. In vendar ste ju nemara slišali, kako klepečeta o knjigah in gledaliških igrah in slikah, kakor da so to stvari, ki so jima najdražje; razpravljanje o njih pa edini motiv za »družabnost«.

Navzlic temu boste ob tej uri neprikupne odkritosti opazili še nekaj, kar je tudi zelo iskreno, nikakor pa ni grdo. Sestri sta se imeli resnično radi. Njuno čustvo je večinoma privzelo obliko prostozidarstva, ki je vse prej kot sentimentalno; vsi njuni upi in strahovi so skupni; toda to je pristno čustvo, globoko je, kljub svoji prozaični vnanjosti. Absolutno častni sta v vsem svojem medsebojnem postopanju; in v odnosu mlajše sestre do starejše je celo nekaj viteškega. Slednja, ki je zavoljo višje starosti šibkejša, mora vedno dobiti najboljše od vsega. Neki patos pa je tudi v hvaležnosti, s katero Phyllis sprejema svojo prednost. Toda pozno postaja, in v skrbi za svojo polt tidve malodane poslovni mladi ženski opomnita druga drugo, da je čas, da ugasita luč.

Navzlic tej premišljenosti pa zjutraj radi še malce pospita, ko ju pridejo zbuditi. Toda Rosamond skoči pokonci in strese Phyllis.

»Phyllis, zajtrk bova zamudili.«

V tem argumentu je morala biti nekakšna moč, kajti Phyllis je vstala iz postelje in se molče pričela oblačiti.

Toda njuna naglica jima je dopustila, da sta si oblačila nadeli skrajno skrbno in urno, rezultat pa sta sestri izmenjaje in drobnogledno premotrili, preden sta krenili dol. Ura je bila deveto, ko sta stopili v zajtrkovalnico: njun oče je že bil v njej, bežno je poljubil vsako od hčera, odložil skodelico za kavo, prebral časopis in izginil. Tih obrok je bil to. Lady Hibbert je zajtrkovala v svoji sobi; toda po zajtrku sta jo morali obiskati, da sta prejeli njena navodila za tisti dan, in medtem ko si jih je ena od njiju beležila, se je šla druga h kuharici dogovarjat gleda kosila in večerje. Okoli enajste sta bili prosti, vsaj začasno, in sta se sešli v učilnici, kjer je Doris, najmlajša od sestrá, stara šestnajst let, pisala spis o Magni Carti v francoščini. Njene pritožbe zaradi prekinjanja – kajti že je sanjarila o odlični oceni – niso naletele na nikakršno upoštevanje. »Tu morava sedeti, ker ne moreva sedeti nikjer drugje,« je pripomnila Rosamond. »Ni si treba domišljati, da sva željni tvoje družbe,« je dodala Phyllis. Toda te opazke so bile izrečene brez grenkobe, zgolj kot banalnosti vsakdanjega življenja.

Iz obzirnosti do sestre pa je Phyllis vendarle vzela v roko knjigo Anatola Francea, Rosamond pa je odprla *Grške študije* Walterja Patra. Nekaj minut sta brali v tišini; nato je potrkala služkinja, vsa zadihana, s sporočilom, da »želijo milostljiva mladi dami videti v salonu«. Zastokali sta; Rosamond se je ponudila, da gre sama; Phyllis je rekla ne, obe sta žrtvi; in nejevoljno sta odšli v pritličje, ugibajoč, za kakšen nujni opravek gre. Lady Hibbert ju je nestrpno čakala.

»O, končno sta le prišli,« je vzkliknila. »Vajin oče vama sporočajo, da so povabili na kosilo gospoda Middletona in sira Thomasa Carewa. Kakšne sitnosti nam dela! Pri najboljši volji si ne znam misliti, kaj ga je popadlo, da ju je povabil, in kosila sploh nimamo – in vidim, da nisi

aranžirala cvetja, Phyllis; in Rosamond, vstavi čist oprsник v mojo kostanjevo rjavo obleko. O bog, kako so moški brezobzirni.«

Hčerki sta bili vajeni teh natolcevanj o očetu: zvečine sta bili na njegovi strani, le da tega nikoli nista izrekli.

Molče sta ločeno krenili vsaka po svojih opravkih: Phyllis je morala iz hiše in kupiti cvetje in dodaten hod za kosilo; Rosamond pa je sedla k ročnemu delu.

Komaj sta uspeli dobro opraviti svoji zadolžitvi, že je bil čas, da se preoblečeta za kosilo; toda ob 13.30 sta rožnati in nasmejani prišli v pompozni veliki salon. Gospod Middleton je bil tajnik sira Williama Hibberta; mladenič z dokaj sijajnim položajem in prihodnostjo, kakor ga je označila lady Hibbert; in ki bi ga veljalo hrabriti. Sir Thomas je bil na visokem položaju v istem uradu, krepak in protinast, čedna pojava na parketu, a brez lastne važnosti.

Pri kosilu se je nato razvil dokaj živahen pogovor med gospodom Middletonom in Phyllis, medtem ko so starejši z zvonkimi globokimi glasovi pravili puhlice. Rosamond je sedela dokaj molče, kakor je imela navado; vneto je umovala o značaju tajnika, ki utegne biti njen svak; in preverjala je določene teorije, ki si jih je bila postavila na podlagi sleherne naslednje besede, ki jo je ta izgovoril. Vladalo je tiho soglasje, da je gospod Middleton sestrina partija; in ona se ni pregrešila. Če bi človek lahko bral njene misli, medtem ko je poslušala zgodbe sira Thomasa o Indiji v šestdesetih letih, bi ugotovil, da si beli glavo z nekoliko teže razumljivimi preračunavanji; mali Middleton, kakor ga je imenovala, sploh ni bil tako slab; imel je pamet; bil je, to je vedela, dober sin in nekoč bo dober soprog. Bil je tudi premožen in utrl si bo pot v državni službi. Po drugi plati pa ji je njena psihološka bistrina povedala, da je ozkosrčen, brez sledu domišljije ali intelekta,

kakor je intelekt razumela ona; in dovolj dobro je poznala svojo sestro, da je vedela, da ta nikoli ne bo ljubila tega učinkovitega, dejavnega malega moškega, čeravno ga bo spoštovala. Vprašanje je bilo: ali naj se z njim poroči? Do te točke je dospela, ko je bil v atentatu ubit lord Mayo;* in medtem ko so njene ustnice mrmrale zgrožene ohe in ahe, so njene oči prek mize brzojavljale »v dvomih sem«. Če bi bila prikimala, bi njena sestra začela izvajati tiste umetelnosti, ki so zapečatile že prenekatero snubitev. Rosamond pa vseeno še ni vedela dovolj, da bi se dokončno odločila. Brzojavila je zgolj »pusti ga v igri«.

Gospoda sta odšla kmalu po kosilu, in lady Hibbert se je pričela pripravljati, da bo šla in legla. Toda preden je odšla, je k sebi poklicala Phyllis.

»No, draga moja,« je rekla z več naklonjenosti, kot je je bila pokazala dotlej, »je bilo kosilo prijetno? Je bil gospod Middleton zadovoljiv?« Potrepljala je hčerko po licih in se ji zagledala globoko v oči.

Nekakšna objestnost je obšla Phyllis, in brezčutno je odgovorila: »O, saj ni slab, ta mali mož; toda mene ne navdušuje.«

Obraz lady Hibbert se je pri priči spremenil: če se je bila poprej zdela dobrohotna mačka, ki se igra z mišjo iz filantropskih nagibov, je bila zdaj resnična žival, resna na smrt.

»Pomni,« je siknila, »da tako ne more iti večno. Potrudi se in bodi malo manj sebična, draga moja.« Če bi bila odkrito zaklela, bi njene besede ne mogle biti manj prijetne za uho.

* Sir Thomas je domnevno ravnokar povedal zgodbo o šestem earlu Mayu, ki je bil leta 1868 imenovan za indijskega podkralja, leta 1872 pa ubit na Adamanskih otokih.

Odšuštela je in dekleti sta se spogledali z izrazito spačnimi ustnicami.

»Nisem si mogla kaj,« je rekla Phyllis in se rahlo zasmejala. »Zdaj pa si privoščiva premor. Milostljiva naju pred četrto ne bodo potrebovali.«

Povzpeli sta se v učilnico, ki je bila zdaj prazna; in se sesedli v globoka fotelja. Phyllis si je prižgala cigareto, Rosamond pa je sesala bombončke iz poprove mete, kot da bi ti prožili misli.

»No, draga moja,« je končno rekla Phyllis, »kako se bova odločili? Zdaj smo junija; starši so mi dali čas do julija; mali Middleton je edini.«

»Razen –« je začela Rosamond.

»Da, toda misliti nanj je brez haska.«

»Uboga moja Phyllis! No, pa saj ni slab človek.«

»Spodoben trezen, pošten marljiv. O, kako vzoren par bova! Najbolje zate bi bilo, da bi živela pri naju v Derbyshiru.«

»Mogoče boš našla kaj boljšega,« je nadaljevala Rosamond; z zamišljenim izrazom sodnika. »Po drugi strani pa onadva tega ne bosta več dolgo trpela.« Z »onadva« je merila na sira Williama in lady Hibbert.

»Oče me je včeraj vprašal, kaj nameravam početi, če se ne bom poročila. Ničesar mu nisem znala reči.«

»Ne, vzgajani sva bili za zakon.«

»Ti bi lahko počela kaj boljšega. Jaz sem seveda tepka, tako da je čisto vseeno.«

»Meni pa se zdi zakon najboljše od vsega, kar je – če bi se le ženska smela poročiti z moškim po svoji izbiri.«

»O, vem: pošastno je. Vendar pa dejstvom ni mogoče ubežati.«

»Middleton,« je jedrnato rekla Rosamond. »On je trenutno dejstvo. Ti je kaj mar zanj?«

»Niti najmanj.«

»Bi se lahko poročila z njim?«

»Če me bodo milostljiva prisilili.«

»Neki izhod pa to le utegne biti.«

»Kaj torej zdaj meniš o njem?« je vprašala Phyllis, ki bi na podlagi sestrinega nasveta sprejela ali zavrnila katerega koli moškega. Rosamond, ki je premogla pronicav in sposoben um, je bila le-tega prisiljena hraniti izključno s človeškim značajem, in ker so osebni predsodki njeno znanost zgolj neznatno krnili, so bili njeni rezultati v splošnem vredni zaupanja.

»Zelo je dober,« je začela, »moralne kvalitete odlične: um jasen: kajpak bo uspešen: niti trohice domišljije ali romantike: zelo pravičen bo do tebe.«

»Na kratko rečeno, bila bi vrl par: nekaj takega kot najini starši!«

»Vprašanje je,« je nadaljevala Rosamond, »ali je vredno preživeti še eno leto suženjstva, dokler ne pride mimo naslednji? In kdo je naslednji? Simpson, Rogers, [Leiscetter?]*.«

Ob vsakem imenu se je njena sestra skremžila.

»Facit se torej zdi: čakaj na mestu in vzdržuj videz.«

»O, uživajva raje, dokler še lahko! Če ne bi bilo tebe, Rosamond, bi se bila že ducatkrat poročila.«

»In prišla pred ločitveno sodišče, draga moja.«

»Za to sem pa preveč ugledna. Brez tebe sem zelo šibka. Zdaj pa se raje pogovoriva o tvojih zadevah.«

»Moje zadeve lahko počakajo,« je odločno rekla Rosamond. In mladi ženski sta z dokajšnjo bistrostjo in brez najmanjše usmiljenosti razpravljali o značajih svojih

* Vprašaj za besedilom v oglatem oklepaju označuje, da gre za slabo čitljivo mesto v rokopisu.

prijateljev, dokler ni napočil čas, da se še enkrat preoblečeta. Toda dve značilnosti njunega pogovora sta vredni omembe. Prvič, da sta zelo cenili intelekt in ga naredili za glavno točko svojega preučevanja; drugič, da so bile njune sodbe, kadar koli sta zaslutili nesrečno družinsko življenje ali pa razočarano navezanost, vselej blage in dobrohotne, in to celo v najbolj nepriljubljenih primerih.

Ob štirih sta se z lady Hibbert odpeljali zdoma na obiske. Ta spektakel je bil sestavljen iz slovesnega prevažanja od ene hiše do druge, kjer so povečerjale ali upale, da bodo povečerjale, in iz izročanja dveh ali treh posetnic v služabnikovo roko. V eni od hiš so vstopile in popile skodelico čaja in natanko petnajst minut govorile o vremenu. Za konec so se počasi popeljale po Parku in tvorile eno od veselih kočij v sprevedu, ki ob tej uri korakoma potujejo okoli Ahilovega kipa. Lady Hibbert je imela na obrazu stalen in stanoviten nasmešek.

Okoli šeste so bile spet doma in tam naletele na sira Williama, ki je s čajem gostil nekega priletnega bratranca in njegovo ženo. Ta dva človeka se je dalo obravnavati brez ceremonij, in lady Hibbert je šla leč in je prepustila svojima hčerkama, da sta povprašali, kako je z Johnom in ali je Milly že prebolela ošpice. »Ne pozabi; ob osmih bova večerjala zunaj, William,« je rekla, ko je odšla iz sobe.

Phyllis je šla z njima; gostitelj večera je bil pomemben sodnik, in kramljati je morala z uglednim državnim tožilcem; njena prizadevanja so bila lahko vsaj v eni smeri neprisiljena; in pogled njene matere je ravnodušno počival na njej. Kot požirek čiste mrzle vode je to, je pomislila Phyllis, pogovarjati se z inteligentnim priletnim moškim o neosebni temah. Teoretizirala nista, pač pa ji je on pripovedoval dejstva, ona pa je bila vesela spoznanja, da je svet poln trdnih stvari, ki so neodvisne od njenega življenja.

Ko so odšli, je materi rekla, da gre naprej k Tristramovim, kjer se bo sestala z Rosamond. Lady Hibbert je našobila usta, skomignila z rameni in rekla »no prav«, kakor da bi ji bila sicer nasprotovala, če bi le imela pri roki zadosti dober razlog. Toda sir William je čakal in mrščenje je bil edini argument.

Tako je torej Phyllis sama odšla v oddaljeno in nemo-derno londonsko četrt, kjer so stanovali Tristramovi. To je bila ena mnogih zavidanja vrednih plati njihove usode. Štukirana pročelja, brezgrajne ulice Belgravia in južnega Kensingtona so se zdeli Phyllis prisposode njene usode; življenja, izurjenega, da bo zraslo v grd vzorec, ki se bo ujemal z resnobno grdostjo svojih tovarišev. Če pa bi človek živel tukaj v Bloomsburyju, je pričela teoretizirati in pomahala z roko, ko je njen izvošček zapeljal prek velikih spokojnih trgov, pod bledim zelenjem senčnih dreves, bi lahko odrasel, kakor bi se mu zahotelo. Tu sta bila prostor in svoboda, in v trušču in sijaju Stranda je razbrala živo resničnost sveta, pred katerim so jo tako popolno varovale njene štukature in njeni stebri.

Njen izvošček se je ustavil pred nekaj razsvetljenimi okni, ki so, odprta v poletni večer, dopuščala, da se je del pogovora in življenja v notranjosti razlil na pločnik. Nestrpno je čakala, da se bodo odprla vrata, ki jo bodo spustila noter, da bo lahko sodelovala. Ko pa je nato že stala v notranjosti sobe, se je močno zavedela svojega videza, ki je bil, kot je vedela na pamet, ob takšnih priložnostih tak kot videz dam, ki jih je slikal Romney.* Samo sebe je videla vstopiti v zakajeno sobo, v kateri so ljudje posedli po tleh, gostiteljica pa je bila oblečena v lovski jopič in je moglela svojo prebrisano majhno glavo precej visoko, ustnice

* George Romney (1734–1802), angleški portretist.

pa imela našobljene kot za epigram. Po zaslugi svoje bele svile in češnjevo rdečih trakov je bodla v oči. In ravno zaradi tega rahlega občutka, da je drugačna od ostalih, je sedela zelo tiho in komaj kdaj pograbila iztočnice, ki so bile med pogovorom naslovljene nanjo. S precejšnjo zbežanostjo si je ogledovala ducat ljudi, ki so sedeli tu. Beseda je tekla o določenih slikah, ki so bile takrat razstavljene, in o njihovih odlikah se je razpravljalo z bolj ali manj tehničnega stališča. Kje naj Phyllis začne? Že res, da jih je bila videla; vedela pa je tudi, da njene puhlice nikdar ne bi vzdržale preizkusa vprašanj in kritike, katerim bi bile izpostavljene. Prav tako je vedela, da tu ni prostora za tiste ženske gracilnosti, ki lahko marsikaj zastrejo. Čas je mineval; kajti debata je bila razgreta in resna in nobeden od bojevnikov se ni želel pustiti spodnesti nelogičnim prijemom. Sedela je tedaj in gledala ter se počutila kot ptica s pristriženimi perutmi; in sicer še bolj izrazito, kajti bilo je bolj pristno, bolj nelagodno, kot se je bila kdaj koli počutila na plesu ali v gledališču. Ponavljala si je tisti mali grenki aksiom, da je padla med dvema stoloma; in se trudila vmes trezno uporabljati možgane za tisto, o čemer se je govorilo. Rosamond ji je prek sobe namignila, da se je znašla v istem precepu.

Naposled so disputanti popustili in pogovor je znova postal splošen; toda nihče se ni opravičil za zgoščeni značaj, ki ga je bil premogel, in splošni pogovor, tako se je zdelo gospodičnoma Hibbert, je postajal, dasiravno se je vrtel okoli trivialnejših tem, vse bolj prezirljiv do banalnega in se ni niti najmanj brzdal, da ne bi tega tudi izrekel. Toda bilo je kratkočasno; in Rosamond se je hvalevredno izkazala v razpravljanju o določeni osebi, o kateri je nanesla beseda; čeprav je bila presenečena, ko je sprevidela, da jemljejo njena najgloblja odkritja kot izhodišče za nadalj-

nje poizvedovanje in da jim ne predstavljajo nikakršnih sklepov.

Vrhu tega sta bili gospodični Hibbert presenečeni in nemalo zaprepadeni, ko sta ugotovili, koliko njune izobrazbe se ju je še kar držalo. Čeravno bi se Phyllis v naslednjem trenutku najraje udarila zaradi svojega nagonskega neodobravanja nekega dovtipa na račun krščanstva, ki sta ga izrekla Tristramova, in zaploskala je tako rahlo, kot da je religija nekaj povsem nepomembnega.

Toda še bolj osupljiv se je zdel gospodičnoma Hibbert način, kako so se odvijale transakcije na njunem lastnem poslovnem področju; domnevali sta namreč, da so celo v tej nenavadni atmosferi pomembna »življenjska dejstva«. Gospodična Tristram, mladenka izjemne lepote, in neki zares obetavni umetnik sta razpravljala o zakonu z gospodom, o katerem bi bilo zlahka moč reči, kolikor se je dalo presoditi, da ima glede tega vprašanja osebni interes. Toda prostost in odkritosrčnost, s katerima sta oba razlagala svoje poglede in teoretizirala o celotnem vprašanju ljubezni in zakonske zveze, sta vso stvar dozdevno postavila v novo in dokaj zastrašujočo luč. To je mladi dami očaralo bolj kot vse drugo, kar sta dotlej videli ali slišali. Laskali sta si bili, da sta jima poznana sleherna plat in pogled na to temo; toda to je bilo nekaj, kar ni bilo zgolj novo, temveč tudi neizpodbitno pristno.

»Doslej me ni še nihče nikoli zasnužil; sprašujem se, kakšen občutek je to,« je rekel odkrito preudarni glas mlajše gospodične Tristramove; in Phyllis in Rosamond se je zazdelo, da bi morali v poduk zbranim predložiti svoje izkušnje. Nista pa mogli privzeti tistega čudnega novega pogleda, in navsezadnje so bile tudi njune izkušnje docela drugačne vrste. Ljubezen je bila zanju nekaj, kar sprožijo določena preračunana dejanja; in gojilo se jo je v plesnih

dvoranah, v opojno dehtečih rastlinjakih, z bežnimi pogledi, prhuti pahljače in z obotavljivimi, pomenljivimi besednimi poudarki. Ljubezen tu pa je bila neka robustna, odkrita reč, ki je izstopala v dnevni svetlobi, gola in trdna, da se jo pretrkuje in pregleduje, kot se človeku zdi najbolj prav. Tudi če bi bili prosti, da ljubita, kakor si izvolita, se je Phyllis in Rosamond zdelo zelo vprašljivo, ali bi bili sposobni ljubiti na ta način. Z naglim impulzom mladosti sta sami sebe skrajno obsodili in sklenili, da so vsa prizadevanja v smeri svobode zaman: dolgo ujetništvo ju je bilo skvarilo od znotraj in od zunaj.

Tako sta torej sedeli, ne zavedajoč se lastnega molka, kot ljudje, poslani s kakega veseljačenja na mraz in v veter; nevidni za pirovalce znotraj. Toda v resnici so navzočnost teh dveh molčečih mladih žensk lačnih oči vsi tamošnji občutili kot nekaj morečega; čeprav niso niti natanko vedeli, zakaj; nemara so se dolgočasili. Toda gospodični Tristram sta se vseeno čutili odgovorni; in gospodična Sylvia Tristram, mlajša, se je, spodbujena s šepetom, lotila zaupnega pogovora s Phyllis. Phyllis ga je zagrabila hlastno kot pes kost; njen obraz je imel dejansko mršav, sestradan izraz, medtem ko je gledala trenutke, kako minevajo, in je substanca tega čudnega večera ostala onkraj njenega umevanja. Če že ni mogla sodelovati, bi lahko vsaj poskusila pojasniti, kaj neki ji tega ne dopušča. Hrepenela je, da bi si lahko dokazala, da obstajajo tehtni razlogi za njeno nemoč; in če se ji je že zdelo, da je gospodična Sylvia kljub svojim neosebnim posploševanjem trdna ženska, je obstajalo upanje, da se bosta nekega dne srečali na skupni podlagi. Phyllis je imela, potem ko se je nagnila naprej, da bo spregovorila, čuden občutek, kot bi vročično brskala po celem kupu umetnih frivolnosti, zato da bi končno lahko

zagrabila trdno jedro čistega jaza, o katerem je domnevala, da je nekje zakopan.

»O, gospodična Tristram,« je začela, »vsi vi ste tako briljantni. Resnično sem prestrašena.«

»Se nam posmehujete?« je vprašala Sylvia.

»Čemu bi se vam posmehovala? Res ne vidite, kako bedasto se počutim?«

Sylvia je počasi uvidela, in tisto, kar je videla, jo je zanimalo.

»Vaše življenje je vendar tako čudovito; nama je tako tuje.«

Sylvia, ki je pisala in občutila literarno slast, kadar se je videla odsevati v nenavadnih zrcalih in kadar je lastno ogledalo držala življenju drugih, se je naloge lotila z užitkom. Še nikoli prej ni bila o Hibbertovih razmišljala kot o človeških bitjih; temveč ju je imenovala »mladi dami«. Zato je bila zdaj več kot pripravljena, da popravi svojo napako; iz nečimrnosti in iz pristne radovednosti hkrati.

»Kaj vi delate?« je nenadoma vprašala, da bi brž prešla k stvari.

»Kaj da delam?« je kot odmev ponovila Phyllis. »O, večerjo naročam in cvetje aranžiram!«

»Že, toda kaj ste po poklicu?« je vztrajala Sylvia, ki je bila odločena, da se ne bo pustila odpraviti s floskulami.

»To je moj poklic; želim si, da ne bi bil! Resnično, gospodična Tristram, ne smete pozabiti, da je večina mladih dam suženj; in ne smete me žaliti samo zato, ker ste vi slučajno svobodni.«

»O, povejte mi tak,« je planilo iz Sylvie, »kaj natančno mislite. Hočem vedeti. Rada kaj izvem o ljudeh. Navsezadnje je, kot veste, človeška duša glavna.«

»Da,« je rekla Phyllis, boječ se, da bosta zašli v teorije. »Ampak naše življenje je tako preprosto in tako navadno. Gotovo poznate ducate takšnih, kot sva midve.«

»Poznam vaše večerne obleke,« je rekla Sylvia, »vidim vas, kako se pomikate pred menoj v prelepih sprevedih, nikoli pa vas še nisem slišala govoriti. Ste trdni skoz in skoz?« Spreletelo jo je, da je ta ton zbolel Phyllis: zato ga je spremenila.

»Drzmem si reči, da smo sestre. Toda zakaj smo na zunaj tako drugačne?«

»O ne, nismo sestre,« je grenko rekla Phyllis, »vsaj pomilovala bi vas, če bi bile. Vidite, midve sva vzgojeni izključno za to, da greva zvečer z doma in imava prikupne govore in da se, no, da se poročiva, domnevam, in seveda bi bili lahko šli na vseučilišče, če bi hoteli; ker pa nisva, sva zgolj omikani.«

»Midve nikoli nisva šli na vseučilišče,« je rekla Sylvia.

»In ali nista omikani? Seveda ste vi in vaša sestra prava stvar, Rosamond in jaz pa sva sleparki: vsaj jaz sem. Kaj res ne razumete vsega tega in res ne razumete, kako idealno je vaše življenje?«

»Ne razumem, zakaj vidve ne bi mogli početi tistega, kar bi radi, kot to počneva midve,« je rekla Sylvia in se ozrla po sobi.

»Mislite, da bi midve smeli gostiti ljudi, kot so ti? Midve niti prijateljev ne smeva povabiti k sebi, razen kadar so starši zdoma.«

»Zakaj ne?«

»Prvič, ker niti sobe nimava: in nadalje, ker nama nikoli ne bi dovolili. Midve sva hčerki, dokler ne bova postali poročeni ženski.«

Sylvia jo je motrila malce mračno. Phyllis je dojela, da je bila o ljubezni govorila z napačno vrsto iskrenosti.

»Bi se radi poročili?« je vprašala Sylvia.

»Še vprašate? Vi ste mi res nedolžna mlada stvarca! – Seveda pa imate čisto prav. Poročiti bi se bilo treba iz ljubezni, in kar je še takega. Toda,« je Phyllis nadaljevala, obupano govoreč resnico, »midve o tem ne moreva razmišljati na ta način. Midve hočeva toliko stvari, da zakona nikdar ne moreva videti samega po sebi, kakršen je v resnici ali kakršen naj bi bil. Vedno je pomešan s toliko drugimi stvarmi. Zakon pomeni svobodo in prijatelje in lastno hišo in, oh, vse tisto, kar vidve že imata! Se vam zdi to zelo grozno in zelo koristolovsko?«

»Res se zdi dokaj grozno; ne pa koristolovsko, mislim, da ne. Na vašem mestu bi začela pisati.«

»O, spet začenjate, gospodična Tristram!« je vzkliknila Phyllis iz komičnega obupa. »Ne morem vas pripraviti, da bi razumeli, da, prvič, nimava pameti; in drugič, da je, tudi če bi jo imeli, ne bi mogli uporabiti. Gospod Bog naju je milostno opremil za najin stan. Rosamond bi bila lahko kaj dosegla; zdaj pa je prestara.«

»Mojbog,« je vzkliknila Sylvia. »Kakšna črna luknja! Jaz bi zagorela, streljala, skočila skozi okno; vsaj nekaj bi storila!«

»Kaj?« je prezirljivo vprašala Phyllis. »Če bi bili na najinem mestu, bi nemara res; vendar pa mislim, da ne bi mogli biti to. O ne,« je nadaljevala z lažjim in vse bolj ciničnim prizvokom, »to je najino življenje, in iz njega morava potegniti najboljše, kar je mogoče. Samo to bi rada, da bi me razumeli, zakaj sploh prihajava sem in molče sediva. Vidite, to je življenje, kakršno bi radi živeli; in zdaj vse bolj dvomim, da ga bova kdaj lahko. Vi,« je pokazala po vsej sobi, »naju imate zgolj za modni gizdalinki; kar tudi sva, skorajda. Lahko pa bi bili kaj boljšega. Ni to klavrno?« Zasmejala se je s suhim, kratkim nasmehom.

»Toda obljubite mi nekaj, gospodična Tristram: da naju boste prišli obiskat in da nama boste včasih dovolili priti sem. Zdaj, Rosamond, pa res morava iti.«

Odšli sta, in v izvoščku se je Phyllis malce čudila svojemu izbruhu; hkrati pa je čutila, da je v njem uživala. Obe sta bili nekam vznemirjeni; in neučakani, da bosta analizirali svoje nelagodje in ugotovili, kaj pomeni. Sinoči sta se bili ob tej uri peljali domov bolj čemerno, a obenem bolj samozadovoljno razpoloženi; obe je zdolgočasilu tisto, kar sta bili storili, hkrati pa sta vedeli, da sta to dobro storili. Zadovoljni pa sta bili zaradi občutka, da sta namenjeni za daleč boljše stvari. Nocoj se dolgočasilu nista; nista pa tudi čutili, da sta se dobro izkazali, ko sta dobili priložnost. Njuna spalnična konferenca je bila nekolikanj malosrčna; Phyllis je med prodiranjem do svojega resničnega jaza spustila piš ledenega zraka na tisto tako strogo varovano mesto v notranjosti; kaj v resnici hoče sama, se je vprašala. Za kaj je primerna? Da kritizira oba svetova in čuti, da ji nobeden od njiju ne daje tistega, kar potrebuje? Bila je preveč pristno potrta, da bi sestri lahko predstavila svoj primer; in njen napad iskrenosti ji je vtisnil prepričanje, da od govorjenja ni nikakršne koristi; in če lahko kaj stori, mora to storiti sama. Njene zadnje misli tistega večera so bile, da je precejšnje olajšanje, ker jima je lady Hibbert za jutri izdelala poln program; vsaj razmišljati ji ne bo treba; in družabnosti ob reki so kratkočasne.